

Despoblament. També a les Terres de l'Ebre

"Mis hijos no trabajarán la tierra. Quieren tener los fines de semana libre y vacaciones y un trabajo fijo. Les gusta tener dinero en el bolsillo para poder gastarlo. Se han ido a ganar dinero; les vuelve locos (...) No es probable que trabajen nunca en el campo. La granja terminará cuando faltemos Nicole i yo. ¿Para qué, pues, trabajar con tanto esfuerzo y tanto empeño en algo que está condenado? Y a eso yo contesto: este trabajo es una manera de preservar el saber que mis hijos están perdiendo" John Berger

Les notícies vinculades al despoblament rural, al descens demogràfic o la fuga de talents apareixen de forma reiterada en els últims anys en els mitjans de comunicació de les Terres de l'Ebre. Els indicadors esmentats corresponen als símptomes d'una crisi global: la pèrdua de pes del món rural, que a la vegada és conseqüència del model socioeconòmic i sociocultural que s'imposa, un model urbà. A Europa i a l'estat espanyol més del 70% de

la població viu en ciutats. I en les 600 metròpolis més grans del món, on habita el 23% de la població, es genera el 55% del PIB mundial. Per això, les ciutats atrauen els joves, especialment els més formats.

I què passa a les Terres de l'Ebre? Que la renda mitjana és la meitat de la que té la ciutat de Barcelona. El 83% dels municipis ebrencs (43 dels 52 pobles) han perdut població en l'últim any (si fa o no fa com està succeint en aquests mateixos municipis des de la passada guerra civil). Si no es canvia la tendència i no incorporem fluxos migratoris (podeu trobar dades addicionals en l'Informe sobre demografia i atur del CELIR-URV del 2017), tot i el cicle econòmic, tot apunta a un estancament que comportarà més pèrdues. L'envelliment de la població s'aguditzarà a la Terra Alta i la Ribera d'Ebre (el 29,1% i el 24,1% dels veïns tenen més de 65 anys).

Per raons que no venen al cas (i per no estendre'm) la diàspora ebrenc va començar als inicis del s. XX. I el balanç

esdevé cada cop més favorable per a les zones urbanes i més negatiu per a les zones rurals. Aquí, les rendes són més baixes, igual que l'ocupació. L'economia es diversifica poc i té en les produccions agrícoles un pilar que coixeja (pel model d'indústria agrícola global i per les diferències dels índexs de preus en origen i en destí). En general no milloren els nivells comparatius en infraestructures i serveis. Les formes de vida i els models culturals locals encara són estigmatitzats (no com en l'època de les pel·lícules dels "paletos", però si des del domini dels estàndards urbans).

Alguns flautistes anunciaven que el turisme rural podria esdevenir un revulsiu, quan ha de competir amb ofertes baix cost o, alhora, amb d'altres de més qualitat que disposen de grans mitjans de promoció. Altres gurus publicaven que les noves tecnologies i el teletreball farien que el jovent tornés al camp, i la realitat és que les indústries del sector ja fa temps que opten per la concentració a l'@ 21 o a Sant

Cugat.

A més, què podíem esperar? La concentració de població és concentració de riquesa i concentració de poder. A la ciutat floreixen els lobbies, com Barcelona Global, i al camp floreixen els localismes (és allò que diuen en castellà "pueblo pequeño, infierno grande").

Només ens cal apel·lar a la magnanimitat (virtut desfasada en el món capitalista) dels polítics i lobbies urbans per tal que prenguen en consideració que les zones rurals són font essencial de recursos dels quals depèn el futur de les mateixes ciutats i dels seus habitants (aigua, aire, aliments, energia, ...). O pensar que en un món hiperconnectat i exposat a les crisis econòmiques, energètiques i climàtiques, el camp tornarà a ser un espai refugi.

Des d'algunes instàncies, ja es proposa adoptar mesures per discriminar fiscalment en positiu les regions rurals. Però ens equivocariem si penséssim que la situació i la seva solució només té a veure amb causes econòmiques.

Àlex Farnós Bel
Biòleg i museòleg

En primer lloc, és ben cert que cal crear oportunitats i ocupació per als joves (fa uns anys una organització agrària calculava que cada jove que es quedava a treballar al medi rural creava 7 llocs de treball indirecte).

Ara bé, el problema de què parlem té una raïl en l'estomac i una altra en el cor. Cal reubicar mentalment els nostres valors i les nostres necessitats. Cal valorar adequadament la qualitat d'allò que tenim d'extraordinari: els recursos naturals, les formes de vida, les relacions socials i la cultura del món rural. Ens hi juguem el futur. Cal no oblidar que el futur és fill del present. El pitjor dels despoblaments és el de la pèrdua de talent, de solidaritat i d'il·lusions.